

tradictione aliqua subiungendo quod per uiros nobiles Marinum Grimani ducham
 Crete et Marcum de Molino eius cousiliarios dicitur eidem Raynucio quod post- 20
 quam predicta eius uxor maritata est in latinum, dicto priuilegio amplius gau-
 dere non debet nolendo quod dictus Raynucius habeat ipsos equos supplicando
 nobis quatenus super hoc de opportuno prouidere remedio dignaremur. Unde exa-
 minata eiusdem Raynucij petitione que examinanda, commissa fuit uiris nobi-
 libus Marco Cornario olim duche Crete, Jacopo Bragadino olim consiliario, Nico- 25
 lao Superancio, Francisco Bono et Nicolao Contareno sapientibus super negocijs
 Crete et eorum deliberatione et consilio superius uisis etiam et intellectis litteris
 per ducham predictum super hoc negocium destinatis et pacti capitulo quod
 habuit contra dominum Alexium cum dominatione ducali; capta fuit pars quod
 meritis et fidelitate tam dicti quondam domini Alexij quam etiam Raynucij Geno 30
 predicti et precessorum suorum mariti Berirole quondam filie Andree Calergi filij
 dicti quondam domini Alexij. Considerato etiam statu pacifico et quieto dicte
 insule quod scribatur duche et consiliarijs Crete quod permitant ipsum Raynu-
 cium Geno omni anno emere, pro parte contingente dictam uxorem suam equos
 septem ab armis uel roncenos ad utilitatem suam, et si non posset habere eos 35
 ad emendum, quod dominatio deinde faciat sibi dari quolibet anno pro iusto
 precio equos quinque ab armis si tot deficerent a numero dictorum septem, de
 illis qui sunt extra guarnicionem, secundum quod alias concessum fuit, dicto
 domino Alexio. Uerum si quo tempore guerre uideretur duche et consiliarijs
 suspendere istam concessionem possint id facere, sicut pro honore nostri dominij 40
 et bono statu insule uiderint conuenire intelligendo et declarando quod per hanc
 concessionem non intelligatur aliquod preiudicium generari juribus que habere
 posset idem Raynucius uel uxor eius per pacta olim habita cum prefato domino
 Alexio. 44

4

Εἰς τὸν Παῦλον Βενιέρην γέκτορα Σητείας ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβῇ τῶν πλοίων τῆς Βενετίας μετὰ τῆς
 οἰκογενείας του καὶ ἐλαφρῶν ἀποσκευῶν ὅπως μεταβῇ εἰς Βενετίαν. 1349, Αὐγούστου 18.

5

Πρεσβεία τιμαριούχων Κρήτης. 1349.

Πρεσβευτῆς Πέτρος Κουερίνης.

Περὶ διαφορῶν ἀντικειμένων.

1^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως δύνανται νὰ ἀποθηκεύωσι σῖτον, ὅταν ἡ ἀξία του εἶναι 25 ὑπέρπυρα τὰ 100
 μοντζούρια.

Ἀπαντᾶται ὅτι θέλουσι διαταχθῇ ὁ δούξ καὶ οἱ σύμβουλοι Κρήτης, ὅπως διὰ προκηρύξεως ἀπα-
 γορεύσωσι τὴν ἀγορὰν σίτου πρὸς ἐναποθήκευσιν, ὅταν ἡ ἀξία του κυμαίνεται εἰς ὑπέρπυρα 25,

- ἀφίεται δὲ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δουκὸς καὶ τῶν συμβούλων νὰ ἐπιτρέψωσι τοῦτο. Ἐπιτρέποντες ὁμῶς τὴν ἐναποθήκευσιν νὰ τηρῶσι βιβλίον, εἰς ὃ νὰ ἀναγράφεται ἅπας ὁ ἐν ἀποθηκεύσει σῖτος.
- 2^{ον} Αἰτοῦνται τὴν συγχώνευσιν σερβιρταριῶν διαφόρων τιμαρίων μετὰ τῶν ἱππαρχιῶν των. Ἀπαντᾶται ὅτι δέον νὰ ἐνεργῇται ὅτι συμφέρει εἰς τὴν νῆσον, ἥτοι τὰ ἀποφασισθέντα ἐπὶ τῆς δουκείας Φιλίππου Μπελένιου (1325-27), συμφώνως πρὸς τὰ ὅποια ἐνεργεῖται ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον. (Ὅρα πρεσβείαν 1325).
- 3^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως μειωθῇ αἱ ὑπὸ τῶν τιμαριούχων καταβαλλόμεναι ἡμῖς δαπάναι πρὸς ἐξοπλισμὸν στόλου κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀπαντᾶται ὅτι δίκαιον εἶναι ἀφ' οὗ ἀπολαμβάνουσι τῶν ὠφελειῶν νὰ ἐλαφρύνεται ἡ κοινότης τῶν βαρῶν της. Πρὸς τοῦτο ἀπεφασίσθη, ὅπως ὁ μελετώμενος ἐξοπλισμὸς ὑποβάλλεται πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ μείζον συμβούλιον Χάνδακος, ὡς μέχρι τοῦδε, αἱ δὲ δαπάναι τούτου νὰ καταμερίζωνται ὡς ἑξῆς: Ἡ κοινότης νὰ καταβάλῃ τὸ $\frac{1}{3}$, τὰ δὲ $\frac{2}{3}$ οἱ τιμαριούχοι, οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως καὶ ἐν γένει πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ ἐλεύθεροι λατῖνοι πλούσιοι, οἱ μεταξὺ τῶν δύο λιμένων κατοικοῦντες καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίσης. Ἐξαιροῦνται οἱ συναλλασσόμενοι μετὰ τῆς κοινότητος καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν κατέκρησαν ἐπὶ πενταετίαν ἐν τῇ νήσῳ καὶ δὲν συνηλλάγησαν. Συνιστᾶται ἐπιτροπὴ ἐκ τιμαριούχων 3 ἐκ Χάνδακος, 3 ἐκ Χανίων, 3 ἐκ Ρεθύμνου καὶ 3 ἐκ Σητείας οἵτινες μετὰ τῆς διοικήσεως νὰ καθορίσωσι τὰς συνεισφορὰς ἐκάστου.
- 4^{ον} Αἰτοῦνται οἱ τιμαριούχοι Σητείας καὶ Ἱεραπέτρας, ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς αὐτοὺς νὰ ἐξαγάγωσι τὰ σιτηρά των ἐκ Σητείας καὶ μεταφέρωσιν εἰς Χάνδακα. Ἀπαντᾶται ὅτι ἐὰν οἱ ἐν λόγῳ τιμαριούχοι τελῶσι τὰς τιμαριωτικὰς των ὑποχρεώσεις, δύναται ὁ ρέκτωρ Σητείας νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἐξαγωγὴν ἄνευ διατυπώσεων.
- 5^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς αὐτοὺς νὰ μεταβαίνωσιν εἰς Ρόδον, καθότι ἀπηγορεύθη τοῦτο ἕνεκα τῆς ἐπιβολῆς δασμοῦ, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς πάντας τοὺς Βενετοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ὑπηκόους τῆς Βενετίας. Ἀπαντᾶται ὅτι γίνεται δεκτὸν νὰ μεταβαίνωσιν εἰς Ρόδον ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἐὰν ὁ Μαγίστρος εἰσπράττει δασμοὺς εἰς τοὺς μεταβαίνοντας, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καὶ τὰ πλοῖα τῶν ἱπποτῶν μεταβαίνοντα εἰς Κρήτην νὰ καταβάλωσι τοὺς αὐτοὺς δασμούς.
- 6^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως ἐν περιπτώσει ἀνθρωποκτονίας, μετ' ἐλαφρυντικῶν νὰ ἐξορίζωνται μόνον τῆς νήσου, ὡς συνήθως, ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ φόνου, τότε νὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ δουκὸς καὶ τῶν συμβούλων. Ἀπαντᾶται, ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται εἰς πάντας ὁμοίως, ἄνευ διακρίσεως προσώπων, τιμωρεῖ δὲ ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματος. Ἐὰν ἤθελον εἰσακουσθῇ οἱ τιμαριούχοι θὰ ἦτο ἀφορμὴ ἀνθρωποκτονιῶν, ἐξ οὗ πλεῖστα κακὰ θὰ συνέβαινον. Διὰ ταῦτα οὐδεὶς νεωτερισμὸς θέλει ἐπιτραπῇ, ἀλλὰ θὰ παραμείνῃ ἐν ἰσχύϊ, ὅτι ἀπεφασίσθη ἐπὶ τῆς δουκείας τοῦ Ἰωάννου Μοροζίνη (1327-29) καὶ τῶν συμβούλων του.
- 7^{ον} Αἰτοῦνται ὅπως ἡ ζημία ἢ προερχομένη ἐκ τοῦ ταλιαδούρου κατὰ τὴν ἰσοπέδωσιν τοῦ μουτζουρίου ὅταν μετράται σῖτος βαρύνῃ τὸν πωλητὴν. Ἀπαντᾶται ὅτι ὁ δούξ καὶ οἱ σύμβουλοι Κρήτης, ἃς ἐνεργήσωσιν εἰς τρόπον ὥστε ὅτε πωλητὴς καὶ ἀγοραστὴς νὰ μὴ ἔχωσι παράπονον. Διότι πᾶς τις δικαιούται νὰ ἔχῃ ἐν τάξει τὸ μουτζούριον.
- 8^{ον} Αἰτοῦνται, ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς αὐτοὺς νὰ συλλαμβάνωσι τοὺς δουλοπαροίκους των καὶ νὰ παραδίδωσιν αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης. Ἀπαντᾶται, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν, διότι θὰ ἦτο ἄρνησις τῶν δικαιωμάτων τῆς κυριαρχίας

καὶ ταπείνωσις αὐτῆς, πλεῖστα δὲ ὅσα κακὰ δύνανται νὰ προκύψωσι. Τοῦ λοιποῦ ἡ διοίκησις Κρήτης θὰ συλλαμβάνει αὐτοὺς διὰ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς καὶ θὰ κρατεῖ μέχρι τῆς ἀναζητήσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν τιμαριούχων.

Copia dal libro Feudati novelli.

Andreas Dandulo Dei Gratia Venetiarum, Dalmatie atque Croatie Dux, dominus quarte partis et dimidie totius imperij Romanie. Nobili et sapienti uiro Petro Gradonico de suo mandato duche Crete, ac nobilibus uiris consiliarijs eius fidelis dilectis salutem et dilectionis affectum. 1

Significamus uobis, quod in consilijs Minori, Rogatorum et XL, capte fuerunt partes incluse in MCCCIL die XVIII Augusti, quare fidelitati uestre mandamus per nos et nostra consilia supradicta, quatenus, in quantum ad uos spectat partes ipsas debeatis inuiolabiliter obseruari. 5

Datum in nostro Ducali Palatio die XVIII Augusti MCCCIL indict. III.

Super ambaxatam nuper expositam dominationem ex parte uniuersitatis feudatorum Candide, per nobilem uirum ser Petrum Quirino, ambaxatorem dictorum feudatorum, que continet in se principaliter, capitula, sicut inferius declaratur, sapientes deputati super dictam ambaxatam, audictam et intellectam dictam ambaxatam, audictis et intellectis capitulis ipsius ambaxate, et uisis et intellectis litteris duche, et consiliorum Crete, et eorum responsione super dictis capitulis, ac uisis et intellectis aliquibus litteris ducalibus alias destinatis per Ducalem dominationem, duche et consiliarijs Crete, super certis dictorum capitulorum fatientibus mentionem, et super hijs omnibus habita plena deliberatione, consulunt dicti sapientes unum ad unum quod que dictorum capitulorum sicut inferius declarabit uidelicet: 10 15 20

Super primo per quod dicti affedati petunt quod possint incanipare, bladum ualentem centum mensurarum frumenti ad yperpera uiginti quinque et inde infra, et cum dicunt dicti sapientes quia res est comendabilis et in ciuitate inducit statum magnum pacificum et securum si populi terrarum habeant ubertatem, et ideo consulunt concorditer dicti sapientes quod ualente centum mensurarum frumenti, yperpera uiginti quinque, uel inde supra quod duca et consiliarij debeant ponere bannum, quod aliquis non audeat emere frumentum pro incanipando, sub pena yperperorum uiginti quinque, pro quolibet uice et perdendi frumentum; et ualentem a yperperis uiginti quinque, infra tunc sit in arbitrio duche et consiliorum uel maioris partis eorum permittendi incanipare uel non, secundum quod eorum discretionem uidebitur habendo respectum tam ad bonum statum, et conseruationem insule, quam ad conseruationem et utilitatem feudatorum sicut eorum discretionem uidebitur conuenire; et si continget quod permittant incani- 25 30

pare per aliquod tempus, quod teneantur ducha et eius consiliarij habere in
35 scriptis totum frumentum quod fuerit iucanipatum.

Super secundo capitulo, per quod dicti affedati petunt quod possint unire
seruentarias diuersorum corporum, cum eorum feudis et cauallarijs, et cum dicunt
dicti sapientes habito consilio cum pluribus, et super dicto capitulo habita plena
deliberatione, quam dicti sapientes inuenitur quod alias similis requisitio facta
40 fuit ex parte dictorum feudatorum, et factum dictarum caualariarum et seruen
tariarum est illud in quo constitit status et conseruatio insule. Super quo facto
duca et consiliarij Crete possunt melius cognoscere et fare id quod redundat in
melius, pro honore dominationi et pro bono statu et conseruatione insule. Et
in dicto consulunt concorditer dicti sapientes, quod scribatur duche et consiliarijs
45 Crete quod super facto dictarum serueutariarum faciant et disponant id quid sit
melius pro bono statu et conseruatione insule, et faciant et obseruant sicut cap
tum fuit, domino Phylippo Beligno olim duche Crete et eius consiliarijs, et secun
dum quod obseruatum est a dicto tempore citra et sicut hodie obseruatur.

Super tertio capitulo expensarum pro armatis fiendis contra Turcos, de
50 quibus expensis feudati soluunt medietatem, et cum dicunt dicti sapientes quia
iustum et conueniens est ut quicumque qui sentit de utili et in quorum utilita
tem et comodum redundat etiam dicta armata quod ipsi sentiant, similiter de
oneribus. Et quod commune quid est multipliciter aggrauatum et multis expensis,
debeat aleuiari in parte et similiter affedati predicti; capta fuit pars, quod quo
55 ties captum fuerit de armando contra Turcos et posita pars in consilio Candide,
sicut fieri hactenus consuevit, quod tunc omnes expenses debeant solui per
istum modum, uidelicet, commune soluat tertiam partem dictarum expensarum et
alias duas partes soluant omnes feudati burgenses et habitatores totius insule,
franchi latini bone et pinguis conditionis habitantes inter duas scalas, et omnes
60 judei similiter; exceptis illis personis, qui faciunt factiones cum communi Vene
tiarum, et exceptis illis, qui non steterunt per quinque annos in insula et qui
non fecerunt factiones, nisi huiusmodi persone fierent affedati; et quod duca et
consiliarij eligant tres de feudatis Candide, tres de Canea, tres de Rethimo, et
tres de Sithia, bonos et sufficientes, cum quibus ducha et consiliarij debeant se
65 informare et examinare de impositione dictarum expensarum, quibus debuerint
impositione, et quibus non, et quantum et quoniam et tali informatione habita
possint ducha et eius consiliarij, per maiorem partem eorum facere dictam
inuentionem, pro solutione dictarum expensarum et per illum modum qui sibi
melior uidebitur. Et ita et taliter facere debeant dictam impositionem inter bur
70 genses suprascriptos et inter judeos, tam ciuitatis quam insula quod non sint

grauati ultra conueniens nec habeant materiam conquirendi. Omnes uero tam feudati quam ceteri supradicti teneantur et debeant contribuere et soluere dictam impositionem sicut unicuique fuitur impositum et obseruare dictam partem. Et tam duca Crete et eius consiliarij quam ceteri rectores insule teneantur et debeant dictam partem facere inuiolabiliter obseruari. 75

Super quarto quod affedati de Sithia et Hierapetra suppositi rectori Sithie petunt, quod permittantur extrahere sua blada de partibus Sithie et conducere in Candidam etc. dicunt dicti sapientes quod, cum dicti feudati faciunt suas uaritiones et factiones in Candida et similiter ibi faciunt residentiam permittatur per rectorem Sithie quod dimittat illos extrahere dicta sua blada de dictis partibus Sithie sine ulla contradictione sicut faciunt alij feudati Candide de suis locis. Uerum tamen, remaneat in arbitrio et discretione dicti rectoris Sithie. Ita et taliter permittendi et prouidendi quod castrum et alia loca Sithie remaneant bene munita blado et quod omnes habeant pro seminare sicut eius discretioni melius uidebitur conuenire. 80 85

Super quinto, super prohibitione facta illis de Creta, quod non debeant ire Rodum propter datum, quod ibi accipitur; et propter ea petunt, quod eis ellargiatur uel in totum prohibeatur omnibus Venetis et alijs fidelibus ducalis dominationis quod non uadant etc. dicunt dicti sapientes quod considerata stricta conditione nauigiorum* et quod hodie non ita lucrantur mercatores, ut solebant‡ Crete, quod circa istud factum faciant et prouideant taliter quod tamen loca magistri Hospitalis, unde oportet eos ducere uitam suam. Consulant concorditer dicti sapientes quod dictis affedatis et alijs de tota insula Crete ellargiatur, quod possint ire et mittere Rodum et ad alia loca Magistri Hospitalis et facere facta sua sicut soliti erant facere. Et si Magister Hospitalis perseuerauerit et accipi faciet datum, quod accipitur a nostris de Creta, quod tunc quoties aliqua nauigia et mercationes fidelium et subditorum Magistri Hospitalis uenient ad insula Crete de Rodo et alijs locis dicti Magistri Hospitalis, quod simile et tale datum accipiat suis quale accipere nostris occasione nostri moli. Et si dictus magistrer Hospitalis se remouebit et tollet se a suo dicto datio, quod tunc nostri similiter se debeant remouere et ab eis amplius datum non accipere. 90 95 100

Super sexto capitulo, de homicidis per quod petunt dicti affedati, quod nisi in casu quo committeretur homicidium que casus non esset enormis, quod

* Fl. Cornelius, τ. II p. 314. [quod habita consideratione ad strictas conuentiones nauigiorum].

‡ Αὐτόθι. [Non uidetur quod dicta strictura fieri debeat nostris Venetis, nec alijs fidelibus nostre dominationis, sed quia non est iustum nec conueniens quod illi soli de Creta substinere debeant tantum damnum, ideo eis alargiatur].

- 105 tunc baniantur solum de insula, ut consuevit; et si foret enorme tunc remaneat in discretione duche et consiliariorum Crete, etc. Dicunt sapientes, cum iustitia debet omnibus semper esse equalis, que non respicit personas hominum, sed ita maiorem sicut minorem punit equaliter et condemnat. Et si fieret id quod petunt dicti affedati, quod nihil aliud esset dicere nisi dare causam et
- 110 materiam homicidia sepius commitendi, unde multa mala et pericula possent euenire; et inde concorditer consulunt dicti sapientes; quod nulla nouitas fiat super dicto capitulo, sed potius remaneat sicut captum et scriptum fuit olim domino Johanni Mauroceno duche Crete et eius consiliarijs; et sicut tunc fuit scriptum et ordinatum et postea et hodie obseruatur, ita debeat obseruari.
- 115 Super septimo de misuratoribus bladum, de quibus conqueruntur affedati, quod ille qui, uendit bladum, recipit damnum ex culpa eius qui radat mensuram, quia non radat ut debet. Captum fuit, quod duca et consiliarij Crete quod circa istud factum faciant et prouideant taliter quod tamen ex parte uendentis quam ementis nullus habeat causam et materiam conquerendi; sed unus quis-
- 120 cumque in mensura habeat suum rectum.
- Super octauo et ultimo, pro quo dicti affedati petunt, quod possint capere suos uillanos et ponere in manibus dominationis etc. Captum fuit, quod hoc feudatis non assentiatur, quod hoc esset derogare juri et honori dominationis Candide. Et etiam multa mala propterea possent euenire. Et in dicto consulunt
- 125 concorditer dicti sapientes, quod hoc dictis affedatis non assentiatur sed permittatur, quod dominatio Candide ex suo regimine et per suos offitiales faciat illos coepi et detineri ad requisitionem dictorum feudatorum, quia uerisimiliter credendum est, quod iuxta qualitate et conditione facti dominatio illa faciet, sicut justum uidebitur. Scribatur tamen duche et consiliarijs Crete, quod circa istud
- 130 factum taliter faciant et ita prouideant quod dicti affedati non possint recipere damnum propterea a suis uillanis sicut eorum discretioni uidebitur conuenire; et quod Ducha et consiliarij Crete teneantur omni uice ad requisitionem feudatorum dare eis litteras, nuntios et de familia quoties fuerint requisiti a dictis
- 134 feudatis, facientes circa hoc taliter quod non habeant materiam conquirendi.

6

Ἔνεκα τῆς ἐρημώσεως ἐκ πανόλους τῆς Ρεθύμνου οἱ ξένοι οἱ ἐρχόμενοι νὰ κατοικήσωσιν αὐτόθι καὶ εἰς τὸ Παλαιόκαστρον δὲν θὰ καταβάλωσι τὰ 12 γρόσια, τὰ ὅποια ὀφείλει νὰ πληρώνη εἰς τὴν κοινότητα πᾶς ξένος ἐρχόμενος νὰ κατοικήσῃ. 1350, Φεβρουαρίου 18.

- 1 Millesimo trecentesimo IL. Indicione III, die XVIII Februarij.
Capta. Ut locus et districtus castri nostri Rethimi, qui ob pestem que fuit